

בכל השבוע היינו מחכים לשבת שתבוא, ובכל שעה שלא הוכרחנו בה לסייר או לשמור שהינו בצוותא בדיבוק חברים ונתענגנו עליה ונשתעשנו בה. ביקשנו לכבד את השבת בכסותנו. ואף על פי שסרבל טנקים שלבשנו בימות החול הוא שלבשנו ביום השבת, יש מי שהיו שומרים להם כיפה לבנה ומשימים אותה רק בשבת, אחרים היו משתדלים לכבס את הסרבל בערב שבת, ויש שהיו מחליפים את כובע צמר שלהם לאחר ובלבד שייחדו בגד לשבת קודש. מן השמים סייעו ובתוך חבילת הבגדים שקיבלתי פעם מן האפסנאות נשתרבה חגורה צבאית. בימים כתיקונם חוגרים בה חיילים מדי א' חגיגים. שמרתי אותה והייתי חוגר אותה בשבת, ונדמה היה בעיני כאילו לבשתי חליפה נאה והתהדרתי בעניבה מהודרת.

הרב חיים סבתו | תיאום כוונות

12.4.74

תותי יקרה,

אני מלא קורת רוח ברגע זה. מעין הנאה עצמית מלאה. רגע של שלווה יקרה מפז בערב שישי, בשעה חמש וחצי לפנות ערב. יש עוד אור בחוץ ואני כאן על כסא מחוץ לאוהל, כשלפני שורת הטנקים שלי. מאחור בוקעת מוסיקה מן האוהל, וביד ספר, שמתוך עצלות אני מחזיק אותו פתוח בין שתי אצבעות בלי לקרוא בו.

היום עבר בלי הפגזות רציניות, ואפילו היה זמן להתקלח במקלחת השדה. אתמול נפל פגז ישר לתוך חדר-האוכל, והשמיד אותו ואת צריפון-המטבח טואלית.

הסמ"פ שלי התקרב הרגע עם חיוך מלא אושר – "שבת, אה?!"

אלה הם הרגעים שכדאי להנציח אותם, ונתעורר בי הרצון לכתוב לך מכתב.

להתראות!

שלך,

יוני.

יוני נתניהו | מכתבי יוני

"יום אחר בשבוע האדם חופשי לחלוטין... האדם נותר לבדו – אם עמי שהוא בוחר להיות, בין אם זה אלוהיו, בין אם זה משפחתו, ובין אם זה רק עם עצמו, לבדו.

עשרות הדיברות, שהם פחות משלוש מאות מילים, הפכו ליסוד הציביליזציה המערבית. אבל משקלם של עשרת הדיברות, הן בחלק של 'עשה' והן בחלק של 'לא תעשה' היה מתגמד אילולי הדיבר על יום השבת.

מצוות השבת היתה הקריאה הראשונה באוזני האנושות כולה לשוויון אמת, והפנייה הראשונה לשחרור אדם מעולם אדם, לשחרור אדם מעול עצמו. זו היתה הטעימה הגדולה הראשונה של חופש ושוויון. הטעם הזה לא פג מאז ועד היום.

שמעון פרס | בתוך: היום השביעי

"זכור את יום השבת לקדשו" – שמור על יכולתך להפסיק את עבודתך, אפילו את זו שאתה משיב אותה כקדושה מכול. עצור את הרכבת; צא ממעגל העשייה... היכולת לנשום נשימה עמוקה, להגות, אפילו לקבל השראה כדי לשנות כיוון, עשויות להיות חשובות יותר מאשר כל דבר שמוטל עלייך

לעשות. לצורך זאת קיבלנו מתנה גדולה: לקחת חלק במנוחת אלוהים ביום השבת. נצל זאת היטב. "זכור" את השבת פירושו להגות בו ולטעום ממנוחתו כל הזמן, גם בימות החול. אל תהיה מעורב בעבודתך, תהיה אשר תהיה, במידה כזו שלא תיחל לאפשרות להרפות ממנה, שלא תיחל "להיות" במקום "לעשות".

הרב אברהם יצחק גרין (ארט גרין)

ייחודה של השבת היהודית בא לידי ביטוי גם בהתרגעות מן הטרדה, ההתרוצצות והעמל של ימות-החול, וגם בהענקת הממדים הרוחניים הגודשים את סדר-יומה של השבת ומטעינים... מחדש את ה"מצברים", שמכוחם ינועו שבוע ימים נוסף".

דגש מרכזי של השבת הוא היותה מחנכת לשוויוניות בין בני-האדם ולדאגה שווה לכל הנבראים בצלם, כולל בעלי-חיים המשמשים את האדם: "ששת ימים תעשה מעשיך, וביום השביעי תשבות, למען ינוח שורך וחמורך וינפש בן אמתך והגר", גם בעשרת הדיברות מודגש רעיון השוויון, בפסוק "לא תעשה כל מלאכה, אתה ובנך ובתך, ועבדך ואמתך, ושרך וחמורך וכל בהמתך, וגרך אשר בשעריך, למען ינוח עבדך ואמתך כמוך".

הר' ישראל מאיר לאו

"אין צורך להיות מדקדק במצוות בשביל להכיר ערך השבת. מי שמרגיש בלבו קשר אמת עם חיי האומה בכל הדורות, לא יוכל בשום אופן לצייר לו מציאות עם ישראל בלי 'שבת מלכתא'. אפשר לומר בלי שום הפרזה, **כי יותר משישראל שמרו את השבת שמרה השבת אותם**, ולולא היא, שהחזירה להם את 'נשמתם' וחידשה את חיי רוחם בכל שבוע, היו התלאות של 'ימי המעשה' מושכות אותם יותר ויותר כלפי מטה, עד שהיו יורדים לבסוף לדיוטא התחתונה של חומריות ושפלות מוסרית ושכלית".

אחד העם, מתוך: "השלח", סיוון תרנ"ח, 1898

"ארץ ישראל בלי שבת לא תיבנה, אלא תיחרב... עם ישראל לא יוותר לעולם על השבת. היא לא רק יסוד קיומו הישראלי, אלא גם יסוד קיומו האנושי. כל עמי התרבות קבלו מידי ישראל, בצורה זו או אחרת, את יום המנוחה, והיא שעמדה להם ללבוש צורת אדם במקצת. בלעדיה היו כולם עומדים בפראותם.

השבת, ולא התרבות של תפוחי זהב או תפוחי אדמה, היא ששמרה על קיום עמנו בכל ימי נדודיו. ועתה בשובנו אל ארץ אבות, הנשליכנה אחרי גונו ככלי אין חפץ בו: בלי שבת אין ארץ ישראל ואין תרבות ישראל, השבת היא התרבות"

ביאליק, "אגרות חיים נחמן ביאליק", ה, עמוד רכח

"אין יהודי חייב להיות דווקא אדוק למען יראה את הערך הרב שיש בקיום השבת ומועדי ישראל, כימי מנוחה וחגים היסטוריים המנחילים צביון יהודי ורציפות היסטורית לחיינו הציבוריים".

דוד בן גוריון

לכה דודי לקראת כלה

בספארי

על גדר הגבול בואדי העיר עזה

כשאפוד ושכפ"ץ וגם קסדה

כשמ.ק. 77 פתוח

ואתה דרוך ונכון למסתנן

לאויב שממול

ואינך מדליק נרות

ואינך מקדש כי אם על החלה

ובשקט ממלמל

בואי כלה בואי כלה

סמ"ר מאיר שגלד הי"ד

שירת בחטיבת גבעתי. ביום ט' בניסן תשנ"ה (9.4.1995) נהרג מאיר בהתפוצצות מכונית תופת, שנסעה בסמוך לאוטובוס בו עשה את דרכו לבסיס מחופשת השבת, בקרבת כפר דרום שברצועת עזה.

שיריו של מאיר שגלד, כונסו בספר "נופי גן-עדן".

השבת איננה קיימת למען ימי החולין, ימי החולין קיימים למען השבת. השבת איננה מנגינת ביניים, היא פסגת החיים... השבת חודרת לנבכי נשמת האדם, ומביאה מזור למצוקותיו... היום השביעי הוא כארמון בתוך הזמן, ובממלכת הזמן ימצא כל אדם את מקומו. אין מדובר בלוח שנה אלא באווירה רוחנית ייחודית... שמים וארץ נבראו בשישה ימים, בעוד שהמנוחה נבראה ביום השבת – 'מה היה העולם חסר? מנוחה'. באה שבת באה מנוחה לעולם.

הרב אברהם יהושע השל

כשמדברים איתי על שבת, אני מיד נזכר בשבת המיוחדת שזכיתי להשתתף בה. המתח היה אז בשיא לקראת החתונה שלי, אך עוד לפני, לקראת ה"שבת חתן" חבריי היקרים ארגנו לי שבת חתן במלון ממילא בירושלים. שבת שלא אשכח לעולם. ההתרגשות מהשבת התחילה כבר ביום שישי בצהריים, כשמגג בית המלון ראינו את ירושלים במלוא הדרה ותפארתה. בערב, מיד לאחר תפילת ערבית, הלכנו ביחד אל הכותל המערבי. שם נגלה לעינינו מחזה מרהיב – מאות גברים, נשאים וילדים רוקדים במעגלים גדולים ומקבלים את השבת בשמחה מתפרצת. לא יכולנו לעמוד מול המחזה הזה וכמובן בהצטרפנו אליהם, נסחפים אל תוך השמחה הגדולה. לא הרגשתי שאני רוק פה למטה, הרגשתי שאני פשוט עף. (...)

מהשבת הזאת קיבלתי שיעור אדיר על מהותה של האחדות וכל כוחה של השמחה המשותפת. מאז אני רואה איך השבת הופכת כל אחד ואחת מאתנו למלכים ומלכות, בזכות הניתוק מהצפופים הרועשים, המהבהבים המרצדים שמטרידים אותנו בכל ימות השבוע. בשבת, במקום שהם ימלכו

עלינו, אנחנו שולטים בהם. מכבים את כל הרעש היומיומי כדי להתאחד עם עצמנו עם חברינו ועם בוראינו.

השבת היא אחת המתנות היפות ביותר שקיבלנו מהקב"ה.

הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו!

נתי רביץ, שחקן תיאטרון, קולנוע ולטלוויזיה ישראלי

לבני-ישראל יש יצירה נהדרת שלו – יום קדוש ונעלה, "שבת המלכה". בדמיון העם היתה לנפש חיה בעלת גוף ודמות הגוף, כלילת זוהר ויופי. היא השבת שהכניסה הקדוש ברוך הוא לעולמו בגמר מעשה בראשית, "כדי שלא תהא החופה המצוירת והמכוירת חסרה כלה". היא שהיתה חמדה טובה להקדוש ברוך הוא בבית גנזיו ולא מצא לה בן-זוג נאה אלא ישראל. לפי אגדה עממית אחרת, יושבת היא כבת מלכה, "ככלה בין רעותיה משובצה", ספונה בהיכל שבגן-עדן לפני משבעה חדרים, ושש נערותיה, ששת ימי המעשה, משרתות לפניה. בכניסתה לעיר – הכל הופכים פניהם כלפי הפתח ומקבלים פניה בברכה: "בואי כלה, בואי כלה, שבת המלכה!" וחסידים יוצאים לקבלת פניה אל השדה. פעם אחת גם באה בחלום לאבן-עזרא, והיא עצובה ומרת נפש ושלחה בידו מכתב לבן-זוגה ישראל, הלא היא "אגרת שבת" הידועה. כל משוררי ישראל, מר' יהודה הלוי ועד היינה, שרו לה את שיריהם וזמירותיהם.

האין היא יצירה כלילת אגדה? האין היא עצמה מקור חיים וקדושה לאומה שלמה ומעין נובע רוח הקודש למשוררים ופייטנים? ואף-על-פי-כן, מי יאמר, מי יכריע, יציר כפיה של מי היא, על ידי מי היתה למה שהיתה: על ידי ההלכה, או על ידי האגדה?

קנ"ז דפים יש במסכת שבת וק"ה במסכת עירובין, והאגדה שבהן כמוה כאין. רובם עיונים ודקדוקי הלכות בל"ט מלאכות ותולדותיהן וקביעת תחומין; במה מדליקין, במה בהמה יוצאה, כיצד משתתפין בתחומין – כמה יגיעת רוח! כמה בזבזו חריפות על כל קוץ וקוץ! וכשאני עובר בין אותם הדפים ורואה שם חבורות חבורות של תנאים ואמוראים בעבודתם, אני אומר: אכן, אמני חיים אני רואה לפני! אמני חיים בבית היוצר ועל האבניים! עבודת רוח כבירה כזאת, נמלית וענקית כאחת, עבודה לשמה ומתוך אהבה ואמונה בלי מצרים אי אפשר לה בלא רוח הקודש. כל אחד מן היחידים ההם עשה את שלו לפי צביונו ונטיות נפשו, וכולם יחד כפופים היו לרצון גבוה המושל בהם. אין זאת כי אם אידיאה נשגבה אחת, צורה אחת עליונה של שבת רחפה לפני עיני האנשים המפורדים האלה, ורוחה הוא שקבצם הנה מכל הדורות ועשאים שותפים ביצירתה ובשכלולה.

כל "מתקיף", כל "ורמינהו", כל סייג וכל גדר – אינו אלא תג ציורי חדש, פיתוח נוסף באותה הצורה, תג ופיתוח מוכרחים, מפני שבלעדיהם לא תהיה למה שצריכה להיות. ומה פרי כל העבודה הטרחנית הזאת של ההלכה? – יום שכולו אגדה.

חיים נחמן ביאליק, מתוך: הלכה ואגדה, 1917